

TALOUSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 12/2013 vp

Valtioneuvoston selonteko valtiontalouden kehysistä vuosille 2014—2017

Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle valtiontalouden kehysistä vuosille 2014—2017 27.3.2013 annetun valtioneuvoston selonteon (VNS 3/2013 vp) täydentämisestä

Valtiovarainvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 10 päivänä huhtikuuta 2013 lähettäessään valtioneuvoston selonteon valtiontalouden kehysistä vuosille 2014—2017 (VNS 3/2013 vp) ja valtioneuvoston selonteon eduskunnalle valtiontalouden kehysistä vuosille 2014—2017 27.3.2013 annetun valtioneuvoston selonteon (VNS 3/2013 vp) täydentämisestä (VNS 4/2013 vp) valmistelevasti käsiteltäviksi valtiovarainvaliokuntaan samalla päättänyt, että muut erikoisvaliokunnat voivat halutessaan antaa lausuntonsa valtiovarainvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- osastopäällikkö Petri Peltonen ja teollisuusneuvos Sakari Immonen, työ- ja elinkeinoministeriö
- apulaisosastopäällikkö Ilkka Saarinen, ulkoasiainministeriö
- budjettineuvos Juha Majanen, valtiovarainministeriö
- talousjohtaja Ulla Hagman, Finnvera Oyj

- yritysrahoitusjohtaja Pekka Saari, Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Varma
- toimitusjohtaja Juha Marjosola, Suomen Teollisuussijoitus Oy
- asiantuntija Vesa Vuorekoski, Akava ry
- rahoitusasiantuntija Tommi Toivola, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- johtaja Kaija Erjanti, Finanssialan Keskusliitto
- varatoimitusjohtaja Timo Lindholm, Suomen Yrittäjät
- elinkeinoasioiden päällikkö Antti Aarnio, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry
- ICT 2015 -työryhmän puheenjohtaja Pekka Ala-Pietilä
- Investointeja Suomeen -strategian selvitysmies Jorma Eloranta
- Pääomamarkkinat ja kasvu -työryhmän puheenjohtaja Kari Stadigh.

Lisäksi kirjallisen lausunnon on antanut
— Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Yleistä. Kehyspääöksessä on tehty linjaus kasvurahoitusohjelmasta pääomasijoitusmarkkinoiden vahvistamiseksi sekä pienten ja keskisuurten yritysten kasvun tukemiseksi ja investointien ja työllistämisen lisäämiseksi. Lisäksi Finnvera Oyj:n riskinottovaltuuksia lisätään. Talousvaliokunta pitää näitä linjauksia hyvänä lähtökohtana parantaa erityisesti aloittavien ja kasvavien yritysten mahdollisuutta saada riskipääomaa.

Elinkeinoelämän toimijoiden tulee voida suunnitella toimintaansa pitkäjänteisesti: kannustinjärjestelmien nopeat muutokset eivät ole omiaan luomaan investointeja ja kasvua tukevaa toimintaympäristöä. Säädösviitekehyksen vaikutus ja hyvä ennakoitavuus ovat myös kansallisen kilpailukykytekijä.

Yritysrahoitus muutoksessa. Kansantalouden kestävän kasvun kannalta on ratkaisevaa pienten ja keskisuurten yritysten kyky työllistää. Yritysten näkökulmasta tähän vaikuttaa olennaisesti kasvun rahoittamiseen tarjolla olevat välineet: kasvu ja uusien investointien tulo Suomeen edellyttävät toimivia pääomamarkkinoita. Tässä keskeinen tekijä on rahoitusmarkkinoiden lisääntyvän sääntelyn ja siitä johtuvien rakenteellisten muutosten aiheuttama rahoituksen hinnan nousu ja saatavuuden vaikeutuminen.

Tällä hetkellä eniten kasvupotentiaalia omaavat toimialat ovat palvelu- ja tietointensiivisiä. Näiden yritysten vaihto-omaisuus on työntekijöiden osaamisessa, ja ne tekevätkin muita vähemmän kiinteitä investointeja. Korkeaan osaamiseen perustuvat yritykset investoivat eniten henkilöstöön, joten palkat sivukuluineen muodostavatkin huomattavalla osalla kasvuyrityksistä liiketoiminnan suurimman kustannuserän. Tämä luonnollisesti vaikuttaa yrityksen nettovarallisuuteen ja siten kykyyn saada vieraan pääoman ehtoista rahoitusta.

Rakenteelliset muutokset lisäävät tarvetta monipuolistaa yritysten rahoituslähteitä, esimer-

kiksi mahdollisuus kevyemmän First North -listautumisen edistämiseksi.

T&k-toiminnan tukeminen. Kuten talousvaliokunta on aikaisemmassa kannanotossaan valtiontalouden kehyksistä vuosille 2013—2016 (TaVL 20/2012 vp) todennut, keskeisen pohjan innovatiiviselle yritystoiminnallemme luo kattava tutkimus- ja koulutusjärjestelmä. Suomalainen innovaatiopolitiikka tarjoaa hyvän lähtökohdan kehittää rajat, käyttäjäyhteisöt ja tieteenalat ylittäviä avauksia. Innovaatiopohjaisen liiketoiminnan kehittyminen edellyttää kuitenkin t&k-toiminnan ja kasvun rahoituksen turvaamista, jolla voitaisiin huomioida erityisesti uudet kasvualat cleantech ja biotalous. Tekesin rahoitusvaltuuksia on vähennetty osana sopeutustoimenpiteitä 20 miljoonalla eurolla koko kehyskauden ajan, ja kehyspääöksen mukainen kasvurahoitusohjelma kaventaa Tekesin muuta rahoitusvaltuutta edelleen 20 miljoonaa euroa vuodessa. Lisäksi kehysten yhteydessä on päätetty t&k-toiminnan verokannustetta koskevan kokeilun aikaistetusta lopettamisesta. Korkeatasoinen innovaatiotoiminta ja uusien menestystuotteiden ja -palveluiden synnyttäminen ovat Suomelle elinehto talouskasvun aikaansaamiseksi. Tämä edellyttää myös riittävää julkista innovaatiotoiminnan rahoitusta.

Kehyspääöksen mukaiset tutkimuslaitoksiin kohdistuvat leikkaukset voivat pitkällä tähtäimellä osoittautua vaikeiksi palauttaa. Leikkaukset merkitsisivät väistämättä useilla sektoritutkimuslaitoksilla (muun muassa STUK, GTK) kansainvälisestäkin tunnustetun tutkimustoiminnan alasajoa ja uhkaa energiaturvallisuuden heikentymisestä. Rahoituksen kokonaiskuvaa tarkasteltaessa tulee myös huomioida, että useissa hankkeissa EU-rahoitusosuuden edellytyksenä on määrätyn suuruinen kansallinen panostus, jonka jäädessä puuttumaan estyy myös EU-rahoituksen saanti.

Suomen kilpailukykyyn ja kestävän kasvun ylläpito edellyttää, että elinkeinoelämämme pysyy kehittämään innovaatioiden lisäksi uusia

käyttötapoja ja sovelluksia myös jo olemassa olevien ratkaisujen pohjalle. Suomen vahva kilpailukykytekijä on korkean osaamisen toimialat, joiden menestyksen perusta luodaan muun muassa koulutuksen ja tutkimuslaitosten pitkäjänteisellä kehittämistyöllä. Tätä perustaa ei tule vaarantaa lyhytnäköisellä tutkimusresurssien leikkaamisella.

Lausunto

Lausuntonaan talousvaliokunta esittää,

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 3 päivänä toukokuuta 2013

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

vpj. Marjo Matikainen-Kallström /kok
jäs. Lars Erik Gästgivars /r
Teuvo Hakkarainen /ps
Pia Kauma /kok (osittain)
Jukka Kärnä /sd
Päivi Lipponen /sd

Jari Myllykoski /vas
Martti Mölsä /ps
Sirpa Paatero /sd
Arto Pirttilahti /kesk
Kaj Turunen /ps
vjäs. Markus Lohi /kesk.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Teija Miller.

ERIÄVÄ MIELIPIDE 1

Perustelut

Julkinen talous ei vakaudu ilman talouskasvua
Suomi on joutunut vuoden 1993 jälkeen nyt ensimmäistä kertaa tilanteeseen, jossa sekä julkinen että koko kansantalous ovat alijäämisiä. Valtio ja kunnat velkaantuvat, tuonti ylittää viennin ja kansantalouden kokonaistuotanto supistuu. Suomalaiset siis syövät nyt enemmän kuin tienaaavat. Huolestuttavinta on, että tätä kehitystä ei voi kuin osin laittaa alavireisen talousuhdanteen piikkiin. Kyse on paljon syvällisemmistä haasteista. Taustalla on monia rakenteellisia ongelmia, joiden korjaaminen on monin veroin vaativampi harjoitus kuin mitä olisi pelkästä väliaikaisesta taantumasta takaisin kasvuralle ponnistaminen.

Suomalaisten tuotteiden ja palveluiden kilpailukykyä testataan joka päivä niin kotimarkkinoilla kuin globaaleillakin markkinoilla. Jos kilpailukyky ei ole kohdillaan, jäävät yritysten kansainväliset tilaukset saamatta. Vastaavasti Suomessa kuluttajat puolestaan valitsevat kaupan hyllystä jonkin muun kuin kotimaisen tuotteen, ellei kotimainen vaihtoehto ole riittävän kilpailukykyinen. Yksikkötyökustannuksilla mitaten olemme menettäneet viimeisen vuosikymmenen aikana kilpailukykyä erityisesti Ruotsiin nähden.

Kilpailukykyimme on rapistunut, sillä suomalainen tuotanto ei käy enää entiseen malliin kaupaksi. Vuonna 2012 vientimme kokonaisarvo oli ennakkotietojen mukaan noin 57 miljardia euroa. Vientimme on yhä lähes kymmenen miljardia vähäisempää kuin vuosina 2007–2008. Tuontiluvut ovat sen sijaan kasvaneet finanssikriisiä edeltäneelle noin 60 miljardin euron tasolle. Tämän yhtälön seurauksena Suomen kauppatase on vajonnut tukevasti alijäämäiseksi olleen vuonna 2012 noin 2,3 miljardia euroa.

Tulevaisuuden kannalta huolestuttavaa on, että teollisuuden investointiaste heikentyy Suomessa alati. EK:n investointitiedustelun perus-

teella kiinteät investoinnit laskevat tänä vuonna peräti yhdeksän prosenttia noin 3,2 miljardiin euroon. Tällä tasolla ei kyetä uudistamaan edes käytössä olevaa tuotannollista kiinteää pääomakantaa, puhumattakaan lisätuotannon mahdollistavista uusista investointikohteista.

Investointiaste on jäämässä kuluvana vuonna noin 12 prosentin tasolle tehdasteollisuuden ja lostusarvosta. Tämä jää selkeästi jälkeen EU-maiden noin 14–15 prosentin keskiarvosta, mikä sekään ei ole järin korkealla tasolla. Suomeen eivät investoi riittävästi suomalaiset eikä ulkomaisetkaan yritykset, jotta teollisen tuotantomme perusta voisi säilyä vahvana. Myös aineettomien investointien, joista on tullut merkittävä uuden kasvun lähde, määrän kasvu on pysähtynyt, ja tuleva kehitys riippuu pitkälti ICT-sektorin tutkimus- ja tuotekehitystoiminnan aktiivisuudesta.

Yhteisöveron alentaminen on yksittäisenä toimenpiteenä oikeansuuntainen viesti yrityksille, mutta valitettavasti tämä ei yksinään ole riittävä ratkaisu. Yhteisöveron osaltakin on jäänyt epäselväksi, miksi hallitus päätyi nimenomaan tähän ratkaisuun eikä esimerkiksi toteuttanut vaihtoehtoa, jossa jaetun ja jakamattoman voiton verokohtelu olisi eriytetty toisistaan. Tämän tapainen ratkaisu olisi voinut selkeämmin ohjata yrityksiä investointien tekemiseen kuin nyt päätetty yhteisöveron alentaminen.

Finnveran riskinoton parantamiseen tähtäviä toimia voi niin ikään pitää tervetulleina, mutta samaan hengenvetoon on kuitenkin todettava, että Finnveran korkotukirahoituksen lopettaminen on ikävä takaisku monelle sellaiselle yritykselle, joka sijaitsee pääkaupunkiseudun ulkopuolella. Ongelmallista on niin ikään se, että EU:n alue- ja rakennepoliittinen rahoitus leikkaantuu 25 prosenttia ilman, että hallitus etsii tälle kompensoivia toimia. Myös innovaatio- ja tutkimus- ja koulutuksen resurssien merkittäminen

tävä leikkaaminen ovat omiaan nakertamaan tulevaisuuden kasvupohjaa.

Hallituksen on myös mentävä itseensä ja pohdittava, miksi se epäonnistui sellaisen luottamuksen ilmapiirin luomisessa, jossa työmarkkinajärjestöt olisivat kyenneet tekemään ennustettavuutta ja talouden vakautta parantavat työmarkkinaratkaisut jo talvella 2013.

Hallituksen tuleekin nyt miettiä vielä kertaalleen ja aivan uudella otteella keinoja, joilla Suomen kilpailukyky saadaan palautettua sellaiselle tasolle, että maastamme tulee jälleen kokonaisvaltaisesti houkutteleva investointikohde niin kotimaisille kuin ulkomaisillekin yrityksille. Vain näin voimme luoda pohjan pitkäjänteisen ja kestävä kasvun aikaansaamiseksi. Vauhdittuvan talouskasvun myötä voisimme myös vakauttaa julkisen talouden takaisin terveelliselle pohjalle ilman, että täytyy tehdä kipeitä, sosiaalista ja alueellista eheyttä vaurioittavia leikkauspäätöksiä.

Hallitusohjelman talouslinja osoittautui utopiaksi

Kataisen hallitus on kehysratkaisun myötä joutunut tosiasiallisesti luopumaan oman hallitusohjelmansa keskeisistä talous- ja työllisyysavoitteista. Valtiontalouden kehysten finanssipoliittisessa linjassa tosin vielä sitkeästi ilmoitetaan, että hallitus on sitoutunut toteuttamaan lisätoimenpiteitä, jos näyttää siltä, että valtionvelka suhteessa kokonaistuotantoon ei käänny laskuun ja valtiontalouden alijäämä jää yli 1 prosenttiin suhteessa kokonaistuotantoon vuonna 2015. Samaisen kehyspäätöksen valtiontalouden tasapainoa ja velkaa kuvaavassa osiossa alijäämän kuitenkin arvioidaan olevan 2,7 prosenttia bruttokansantuotteesta vuonna 2014.

Itse asiassa kehyspäätöksessä olevan ennusteen mukaan alijäämä ylittää tavoitteena olevan 1 prosentin tason, ei vain hallituskauden, vaan myös koko vuoteen 2017 asti ulottuvan kehyskauden ajan. Hallitus on näin ollen tehnyt kehysratkaisunsa tietoisena siitä, etteivät nyt päätetyt sopeutustoimet tule lähimainkaan riittämään, mikäli hallitusohjelman kirjauksesta on aikomus edelleen pitää kiinni. Tämän vuoksi olisi

selkeää, että hallitus avoimesti myöntäisi epäonnistuneensa hallitusohjelman alijäämätavoitteen toteuttamisessa ja asettaisi itselleen uuden realistisemman tavoitepisteen. Nykytilanne, jossa hallitus ei selkeästi kerro muuttaneensa alkupeleistä tavoitetta, on omiaan lisäämään kansalaisten ja yritysten epävarmuutta, koska voimassa oleva virallinen tavoite edellyttäisi uusia mittavia sopeutustoimia. Jos talouskasvu piristyy selkeästi vuosina 2014 ja 2015, voi hallitus juuri ja juuri vielä onnistua pyrkimyksessään kääntää valtionvelka laskuun kokonaistuotantoon suhteutettuna. Tämä kuitenkin edellyttää yrityksiltä nykyistä vahvempaa tulevaisuudenuskoa, jotta ne rohkenisivat tarvittavien investointipäätösten tekemiseen.

Kun Kataisen hallituksen hallitusohjelmasta annettu tiedonanto oli alkukesästä 2011 eduskuntakäsittelyssä, teki keskusta seuraavanlaisen epäluottamusehdotuksen: "Hallituksen ohjelman tekstিতavoitteet ja talouslinja ovat räikeässä ristiriidassa keskenään. Hallitusohjelmasta puuttuvat keinot talouskasvun, työllisyyden ja yrittäjyyden edellytysten parantamiseksi ja julkisen talouden tasapainottamiseksi. Sen sijaan hallitus heikentää ja keskittää ihmisille tärkeitä palveluita. Tästä syystä hallitus ei nauti eduskunnan luottamusta."

Nyt tästä hetkestä on kulunut kohta kaksi vuotta. Valitettavasti keskustan tuolloin esittämät huolenaiheet ovat osoittautuneet enemmän kuin aiheellisiksi.

Keskusta on esittänyt menosääntöä, joka toisi julkisen talouden menopuoleen kaivattua pitkäjänteistä ennustettavuutta. Menosääntö mahdollistaisi kehyskauden alkuvaiheessa sellaisten lisäsatsausten tekemisen, joilla mahdollistettaisiin vahvemman talouskasvun pohjan luominen tuleville vuosille. Vastaavasti menosäännön käyttöön ottaminen olisi Suomelta selkeä viesti, että tulemme keskipitkällä aikavälillä vakauttamaan julkisen taloutemme. Menosäännön myötä Suomessa sitouduttaisiin siihen, että valtion menot voivat lisääntyä korkeintaan 60 prosenttia talouskasvun mukanaan tuomasta valtion tulojen reaalikasvusta. Tulojen kasvusta 40 prosenttia käytettäisiin alijäämän paikkaamiseen.

Hallituksen työllisyyspolitiikka on epäonnistunut

Hallitus on epäonnistunut työttömyysasteen painamisessa hallitusohjelmassa kirjattuun 5 prosenttiin. Nopeasti rumenevat työttömyysluvut hätyyttelevät nyt jo 300 000 työttömän rajaa, eikä näköpiirissä ole nopeaa helpotusta tilanteeseen. Työttömyyden kasvu on ollut vain kerran 2000-luvulla nopeampaa kuin taakse jääneen vuoden kuluessa. Erityisen huolestuttavaa on nuorisotyöttömyyden kasvu.

Suomi on parhaillaan uhkaavasti luisumassa pidempiaikaiseen rakenteelliseen taantumaa. Kehyspäättökseen sisältyvän ennusteen mukaankin työttömyysaste tulee olemaan 7,6 prosenttia vielä vuonna 2017. Työttömien ahdinkoon ei ole näin ollen luvassa helpotusta siitäkään huolimatta, että työmarkkinoilta poistuu parhaillaan runsaasti työvoimaa eläkkeelle ja työmarkkina-ikään tulee uusia selkeästi pienempiä ikäluokkia.

Hallitus ei ole kyennyt kattamaan nuorille antamaansa lupausta yhteiskuntatakuun toteuttamisesta. Nuorten työttömyys päinvastoin lisääntyy huolestuttavan nopealla vauhdilla. Hallituksella olisi ollut kehysriihessä tilaisuus tehdä mitatakaavaltaan riittävän suuruisia korjaavia toimenpiteitä, jos se edelleen haluaisi pitää kiinni yhteiskuntatakuusta. Kuvaavaa on, ettei yhteiskuntatakuuta enää mainita edes sananakaan koko kehysratkaisussa, vaikka kyseessä pitäisi olla yksi hallituksen kärkihankkeista. On surullista, että hallitus on vähin äänin luopumassa tästä tärkeästä tavoitteestaan. Liian monen nuoren työura katkeaa ennen kuin se on alkanutkaan.

Hallitus on omalla toimikaudellaan kaiken lisäksi vieläpä itse pahentanut nuorten asemaa muun muassa leikkaamalla koulutuspaikoista ja jäädyttämällä erilaisia opetusresursseihin suunnattuja indeksejä. Nyt hallitus on onneksi sentään ymmärtänyt, että esimerkiksi oppisopimuskoulutukseen tehdyt leikkaukset ovat olleet virheellisiä ratkaisuja, joten hallitus on päättänyt ainakin osittain perua näitä aiemmin toteuttamia leikkauksia. Tällainen jojo-politiikka ei kuitenkaan anna kovinkaan hyvää kuvaa halli-

tuksen toimintakulttuurista ja harjoitetun koulutuspolitiikan ennustettavuudesta.

Pienet ja keskiuuret yritykset ovat ahdingossa

Hallitus tarjoaa kasvureseptiksi tuntuvan veronalennuksen kohdentamista suuryrityksille. Yhteisöveron alentamisen toivotaan tuottavan mittavia käyttäytymisvaikutuksia. Hallitus on asettanut kaikki panoksensa tämän yhden kortin varaan.

Viime vuosien aikana työpaikat ovat kuitenkin syntyneet ennen kaikkea pieniin ja keskiuuriin yrityksiin. Näiden yritysten työllistämismahdollisuuksia hallitus ei kuitenkaan ole sanottavasti edistänyt, vaan on pikemminkin monilla eri toimilla heikentänyt. Onkin erityisen huolestuttava signaali, että yrittäjien ja yrittäjäperheenjäsenten kokonaismäärä on kääntynyt viime aikoina voimakkaaseen laskuun. Viimeisimmän työvoimatutkimuksen mukaan yrittäjien ja yrittäjäperheenjäsenten määrä on vähentynyt viimeisen vuoden kuluessa vuositasolla jopa 4,6 prosenttia. Lukumääräisesti tämä tarkoittaa 15 000 henkilöä. Tämän ei-toivotun kehityksen pitäisi soittaa hallituksen hälytyskelloja.

Tähän saakka pienet osakeyhtiöt ovat maksaneet yrityksen tekemästä tuloksesta normaalin yhteisöveron, mutta omistaja on ollut vapautettu maksamaan veroa toiseen kertaan eli osingot on saanut nostaa nettovarallisuudesta riippuen enintään 60 000 euroon saakka verovapaasti. Nyt hallitus poistaa pienyrittäjien verovapauden ja asettaa yrityksen kertaalleen maksaman veron lisäksi yrittäjäomistajan maksamaan vähintään 7,5 prosentin osinkoveron. Näiden pienten ja keskiuurten yritysten verotus kiristyy nyt myös verovähennysten ja poistomahdollisuuksien kaivantamisen sekä energiaverojen kiristymisen seurauksena. Vaikka veronkiristys ei olekaan suuri, ei ole oikein, että näiden pienyrittäjien verotusta kiristetään, varsinkin kun hallitus samalla keventää tuntuvasti suurempien omistajien verotusta. Kiristys koskettaa kymmeniä tuhansia pieniä ja keskiuuria yrityksiä.

Kiristyminen on totta myös henkilöyhtiöiden, ammatin- ja liikkeenharjoittajien sekä maatilata-

louden kohdalla, sillä he eivät pääse hyötymään yhteisöveron alentamisesta. Pörssiyhtiöstä vähintään 10 %:n siivun omistavien verotus kevenee tuntuvasti runsaaseen 150 000 euron osinkopottiin saakka. Samaan aikaan pörssiosakkeita omistavan piensijoittajan osinko kiristyy useilla prosenttiyksiköillä. Keskusta on esittänyt pörssiyhtiöiden pienille osingoille verovapautta. Tämä olisi omiaan edistämään kasvollista kansankapitalismia.

Tarvitaan uusi yhteiskuntasopimus

Aitoja ratkaisuja uusien työpaikkojen synnyttämiselle hallituksen kehys ei juuri sisällä. Se kertoo parantavansa esimerkiksi Finnveran riskinottoa, mutta lopettaa samalla Finnveran korkotukiluototuksen kokonaan. Se lopettaa erityisesti pienille ja keskisuurille yrityksille tärkeän verotuksen noin 170 miljoonan arvoisen innovaatiovähennyksen. Se vähentää Tekesin määrärahoja kymmenillä miljoonilla euroilla. Yhteisöverotuksen kevennyksen vastapainona olevat verotuksen kiristyskohdat ovat useimmiten juuri työllistävien pienten ja keskisuuren yritysten kohdalla.

Hallitus on jo aiemmin poistanut käytössä olleen työvoimavaltaiten alojen pienyrittäjien alennetun arvonlisäverokannan. Hallitus ei myöskään ole tarttunut keskustan ehdotuksiin ensimmäisen työntekijän palkkatuesta tai työttömien työllistymistä kannustavan työttömyysturvan suojaosan käyttöönottamisesta.

Tässä tilanteessa, jossa talous on, olisi tarvittu joitakin vahvoja peruspaaluja paikalleen, jotta ihmiset voisivat katsoa luottavaisin mielin tulevaisuuteen. Suomeen olisi kipeästi tarvittu sellainen työmarkkinaratkaisu, joka tässä maailmanlaajuisessa ja Suomen kohtaamassa talouden tilanteessa olisi asettanut jotkut talouden perustekijät niin varmalle pohjalle kuin nyt suinkin mahdollista. Tämän työmarkkinoiden ja kotitalouksien luottamuksen varaan myös julkisen talouden oma toiminta olisi voitu rakentaa. Kun yksi iso pilari olisi ollut paikallaan, olisi voitu katsoa tehokkaammin, paremmin ja varmemmin sitä, mitä hallituksen ja valtiovalan toimet esimerkiksi verotuksessa tai valtion meno- ja tulo-

politiikassa ylipäänsä olisivat ja millä tavalla niiden avulla voitaisiin parantaa Suomen kokonaisselviytymistä.

Hallituksesta ei kuitenkaan ollut sellaiseksi luotettavaksi kumppaniksi, jonka tekemisiin työmarkkinajärjestöt olisivat siinä määrin voineet luottaa, että ne olisivat kyenneet keskenään sopimaan siitä, miten palkoista ja muista tuloihin liittyvistä asioista sovitaan, ja tekemään työuriin liittyvät isot ratkaisut.

Kun on historiallisesti tilanne, jossa hallituksen ja työmarkkinajärjestöjen postit ovat vähän sekaisin — osa entisiä työmarkkinajohtajia on täällä hallituksen kirjoissa ja kammareissa ja osa hallituksen ministereitä on taas sitten työnantajapuolen kammareissa johtamassa sitä — voisi kuvitella äkkiä, että tällainen olisi sellainen vahvuus, joka auttaisi täällä järkevien työmarkkinaratkaisujen aikaansaamista. Mutta on näköjään niin, että tällainen asetelma synnyttää enemmänkin epäluottamusta, ja epäluottamuksesta viime kädessä näytti olevan kysymys siinä, että työmarkkinaratkaisua ei kerta kaikkiaan saatu aikaan.

Alkuvuoden neuvotteluyritykset ovat kuitenkin nyt jo menneen talven lumia, niitä ei kannata enää tämän enempää analysoida, vaan katse tulee kohdistaa tulevaan. Työllisyyspolitiikkaan tarvitaan nyt todellinen suunnanmuutos.

Suomeen tarvitaan uusi yhteiskuntasopimus. Nyt tulee kolmikantaisesti kasata maltillinen, osaamista, työllisyyttä ja kasvua parantava tulo- ratkaisu. Sopimuksen on huomioitava erityisesti matalapalkka-alat ja työttömät. Samalla tulee etsiä ratkaisu, jossa eri osapuolet sitoutuvat estämään työpanoksen määrän laskun. Hallituksen on otettava vastuu tällaisen ratkaisun edistämisestä, joka parantaa vientiteollisuuden kilpailukykyä.

Tulevaisuusinvestointien kokoluokan pitää olla miljardeissa

Keskusta on esittänyt mittakaavaltaan riittävän kokoisen eli miljardiluokan tulevaisuusrahaston perustamista. Tarvittava rahoitus voidaan kerätä myymällä tarvittavin osin valtion omaisuutta pörssiyhtiöistä ja vapauttaa näin pääomia uuden

kasvun luomiseen. Myös eläkerahastojen ja myös yksittäisten kansalaisten apua tarvitaan tässä työssä. Tavoite tulee asettaa korkealle. Tällaisella rahastolla varmistettaisiin teollisuutemme vaadittava uudistautuminen. Suomeen tulee luoda 200 000 uutta työpaikkaa, ja tässä kasvurahastolla on tärkeä rooli. Rahaston avulla vauhditetaan työpaikkojen synnyttämistä uusiin ja jo olemassa oleviin kasvuyrityksiin.

Hallituksen vuositason esittämät muutaman kymmenen miljoonan euron lisärähdät kasvupänotuksiin ovat mittakaavaltaan eräänlainen pienoismalli keskustan kasvurahastosta. Hallituksen tarkoitus on varmasti hyvä, mutta nyt tarvittaisiin moninkertaisesti rajumpia toimenpiteitä.

Valtiolla on myös mahdollisuus hankkia markkinoilta käytännössä lähes nollakorolla rahoitusta tulevaisuusinvestointien tekemiseksi. Koulutus, tutkimus ja monet biotalouden, kaivosteollisuuden ja ICT-teollisuuden suuret hankkeet sekä tie- ja ratahankkeet ovat malliesimerkkejä tulevaisuusinvestoinneista. Keskusta on esittänyt Valtion Infra Oy:n perustamista isojen infrahankkeiden toteuttamiseksi. Tulevaisuusinvestointeja ovat myös sellaisten välttämättömien korjausten tekemiset, jotka on joka tapauksessa jossain vaiheessa tehtävä. Keskusta on esittänyt esimerkiksi homekoulujen korjaamiseksi pitkäjänteistä toimintaohjelmaa, jonka aikana tarvittavat remontit sitouduttaisiin johdonmukaisesti tekemään. Tällaisen pitkäjänteisen investointivelan ottamiseen meillä on kuitenkin mahdollisuus vain, jos nostamme työllisyysastetta, palautamme Suomen kilpailukykyyn ja tingimme jossain määrin kulutuksestamme.

Hiilenmustan energiapolitiikan lopettaminen

Hallitus on retorisesti ilmaissut tukevansa viime vaalikaudella hyväksyttyä suurta energiapaketia. Käytännön toimeenpanossa hallitus on kuitenkin sitoutunut tähän vain osin. Käsittämättömyydenä on, että hallitus on kiristänyt turpeen veroa ja leikannut enimmillään kolmanneksen energiapuun tuesta. Se on tarjonnut kivihiilelle valtavan kilpailuedun, millä puun ja turpeen yhteiskäyttö väistyy yhä useammin. Tämä on hii-

lenmusta linja ja täysin päinvastainen kuin strategian edellyttämä hiilen nopea alasajo.

Uralin takaa kaivettua kivihiiltä ollaan kaskaamassa kiihtyvällä vauhdilla Suomeen. Vuoden 2013 alkukuukausien aikana kivihiilen kuluus kasvoi yli 30 prosenttia edellisvuoden vastaavasta ajankohdasta. Muun muassa Jyväskylän, Kuopion, Oulun, Porin, Kajaanin ja Pietarsaaren laitoksissa on joko lisätty hiilen käyttöä tai ollaan varautumassa siihen. Eikä rannikon 12 suuren hiililaitoksen sovitusta siirtymisistä kotimaisiin ole tiedossa mitään konkreettista. Kun maailman suurimmassa bioenergiailaitoksessa Pietarsaassa vielä viime vuoteen saakka käytettiin noin 10 % kivihiiltä, arvioidaan sen käytön nousevan jo tänä vuonna 40 %:iin. Rahassa yksin tämä tarkoittaa noin 25 milj. euroa säästytävään energiaomavaraisuutta heikentävään tuontienergiaan.

Hallituksen sisällä vaikuttaa olevan ristiriitainen näkemys tuulivoiman edistämisestä. Siinä missä työ- ja elinkeinoministeriö näyttää sitoutuneen selvitysmies Tarasti muurinmurtajanaan tuulivoiman käytön lisäämiseen suuressa energiapaketissa sovitulla tavalla, on ympäristöhallinto pyrkinyt monin eri tavoin lähinnä rajoittamaan tuulivoiman lisärakentamista. Suomeen näyttää olevan mahdotonta saada sopimaan 700 tuulimyllyä siinä, missä Saksaan 70 000 myllyä.

Uusiutuvan energian erilaiset käyttöteknologiat, puhdas ilma ja vesi, cleantech, ovat suuria mahdollisuuksia suomalaiselle teollisuudelle. Hallitus puhuukin lupaavasti puhtaasta teknologiasta, ja onkin aivan oikein sanoa, että alan teknologiaan ja yrittäjyyteen pitäisi satsata. Hallituksen retoriikka ja teot ovat kuitenkin jälleen kerran ristiriidassa. Siinä missä Vanhasen hallitus lisäsi alan t&k-rahoja lähes 3—4-kertaiseksi, Kataisen hallitus on leikkaamassa resursseja. Näillä eväillä uudet työpaikat jäävät syntymättä.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Eriävä mielipide 1

TaVL 12/2013 vp — VNS 3/2013 vp, VNS 4/2013 vp

Helsingissä 3 päivänä toukokuuta 2013

Arto Pirttilahti /kesk

Markus Lohi /kesk

ERIÄVÄ MIELIPIDE 2

Perustelut

Yleistä

Tuoreessa IMF:n tutkimuksessa on havaittu, että tämänhetkisessä taloustilanteessa ei yönkiristyspolitiikka ole ainoastaan tehoton keino valtion velkaantumisen haltuunottoon, vaan se saattaa jopa pahentaa velkaantumista¹. Verojen korotukset ja budjettileikkaukset heikentävät talouskasvuamme nyt niin paljon, että valtiontalouden tasapaino ei parane, vaan se heikkenee. Tähän johtopäätökseen on päädytty useissa tuoreissa, eri metodein tehdyissä akateemisissa tutkimuksissa, joten IMF:n tutkimuksen tulosta ei millään muotoa voi pitää yksittäisenä poikkeuksena².

Näiden tutkimustulosten perusteella on nyt syytä harkita tarkkaan valtiontalouden sopeutus-toimien ajoitusta. Tutkimuksen valossa nyt olisi parempi käyttää malttia uusien veronkorotusten sekä leikkausten suhteen ja keskittyä kasvu ja työllisyyttä tukevien rakenteellisten uudistusten tekoon. Valtiontalouden tarvittava sopeutus kannattaisi tehdä vasta, kun taloutemme on saatu taas tukevammalle pohjalle. Tämä ei siis tarkoita sitä, että tavoite valtion velkaantumisen taittamisesta pitäisi unohtaa, vaan että velkaantuminen taitetaan toimivammalla tavalla keskittymällä talouskasvun edellytysten parantamiseen sekä julkisen sektorin menojen pitkän aikajän-teen hillintään.

Tämän takia sopeutamme hallitusta vähemmän kehyskauden alkupuolella, mutta kiristämme tahtia kehyksen loppuvuosina, jolloin taloutemme ennustetaan olevan tukevammalla pohjalla. Tällöin kehyskauden lopussa valtionvelka olisi hallituksen vaihtoehtoa alhaisempi.

¹ Blanchard, Oliver — Leigh, Daniel (2013) "Growth Forecasts Errors and Fiscal Multipliers", IMF Working Paper WR/13/1.

Perussuomalaiset paheksuvat hallituksen tapaa ottaa huomioon ainoastaan yhteisöveron alennuksen dynaamiset talouskasvu parantavat vaikutukset. Miksi selonteossa ei mainita mitään hallituksen yritysveroalen rahoittamiseksi tekemien veronkorotusten ja leikkausten dynaamisista vaikutuksista? Kun näistä kerran on alettu puhua, pitäisi realistisen kokonaiskuvan saamiseksi kertoa kaikkien tehtyjen päätösten dynaamiset vaikutukset. Positiivisten asioiden ohella tulee huomioida myös negatiiviset.

Perussuomalaiset haluavatkin huomauttaa, että hallitus on matalasuhdanteessa leikkaamassa ja korottamassa veroja yhtensä noin 600 miljoonalla eurolla vuoden 2015 tasolla. Näin ollen kokonaisuutena kehysratkaisu heikentää Suomen lähiajan talouskasvu ja työllisyyttä.

Verotus

Hallitus päätti kiihdyttää yhteisöverokilpailua ja laskea yhteisöveromme selvästi lähimpiä kilpailijamaitamme, kuten Ruotsia, alhaisemmaksi. Perussuomalaiset ymmärtävät, että muiden maiden aloittamaan verokilpailuun on jotenkin vastattava, mutta ei sitä pidä kiihdyttää. Veroalella on varmasti pitkällä aikavälillä jonkinlainen taloutta ja työllisyyttä edistävä vaikutus, mutta asiantuntijoiden mukaan vaikutuksen suuruus on epäselvä ja joka tapauksessa se realisoituu vasta vuosien kuluttua.

² Esim. Christiano, Lawrence — Eichenbaum, Martin — Rebelo, Sergio (2011), "When Is the Government Spending Multiplier Large?" *Journal of Political Economy*, Vol. 119, pp. 78—12.1 ; Auerbach, Alan — Gorodnichenko, Yuriy (2012) "Measuring the Output Responses to Fiscal Policy", *American Economic Journal — Economic Policy*, Vol. 4, pp. 1—27. ja Almunia, Miguel — Benetrix, Agustín — Eichengreen, Barry — O'Rourke, Kevin — Rua, Gisela (2010), "From Great Depression to Great Credit Crisis: Similarities, Differences and Lessons", *Economic Policy*, Vol. 25.

Veropaketissamme olisimme valmiita vastamaan muiden maiden aloittamaan yhteisöverokilpailuun laskemalla sen samalle 22 prosentin tasolle kuin Ruotsissa ja Tanskassa. Tämän lisäksi tukisimme erityisesti pk-yritysten kasvua ja työllistämismahdollisuuksia nostamalla alv:n alaisen toiminnan alarajaa, toteuttamalla työllistävien pk-yritysten Viron-mallin mukaisen yritysverotuksen sekä nostamalla hallitusta enemmän kotitalousvähennyksen määrää. Säilyttäisimme myös kilometrikorvaukset vuoden 2012 tasolla.

Perussuomalaiset ovat tyytyväisiä, että hallitus on kuunnellut neuvojamme ja rajoittanut verovapaiden osinkojen jakoa. Kuitenkin hallituksen uudessakin osinkoveromallissa on edelleen porsaanreikiä ja kannustinloukkuja. Uudistaisimmekin osinkoverotusta hallitusta oikeudenmukaisemmin ja kasvua paremmin tukevammin, sillä verottaisimme pieniä osinkoja hallitusta kevyemmin ja suuria osinkoja hallitusta ankarammin.

Perussuomalaiset pitävät virheenä hallituksen päätöstä korottaa vuoden 2013 alussa kaikkia arvonlisäverokantoja yhdellä prosenttiyksiköllä. Arvonlisäveron korotus kolhii kaikkein kovimmin pienituloisia, sillä se korottaa myös välttämättömyyshyödykkeiden, kuten ruoan, lääkkeiden ja asumisen, hintaa. VATT:n arvion mukaan hallituksen tekemä arvonlisäveron korotus heikentää bruttokansantuotetta 0,4 % ja työllisyyttä noin 15 000 henkilöllä. Korotuksella on täten selvä yritystoimintaa ja työllisyyttä heikentävä vaikutus.

Perussuomalaiset pitävät Kela-maksun palautusta yksityiselle sektorille alv:n korotusta parempana tapana kerätä valtion kassaan vastaava summa. Kela-maksut poistaneessa lakiesityksessä todettiin valtiovarainministeriön arvioineen Kela-maksun poiston lisäävän työvoiman kysyntää usean vuoden aikana yhteensä noin 10 000 hengellä. Näin ollen on Kela-maksun palautus yksityiselle sektorille työllisyyden kannalta parempi tapa kerätä veroja kuin arvonlisäveron korotus yhdellä prosenttiyksiköllä, sillä arvonlisäveron korotus heikentää VATT:n arvion mukaan työllisyyttä noin 15 000 hengellä. Hallituk-

sen virheellinen veropolitiikka heikentää siis hallituksen omien asiantuntijoiden mukaan työllisyyttä noin 5 000 hengellä.

Perussuomalaisten energiapaketin tarkoituksena on energiapolitiikkaa järjeistämällä saada vaihtotase, vientisektorin kilpailukyky sekä ympäristö kuntoon. Kohentaisimme vientisektorin kilpailukykyä alentamalla sadoilla miljoonilla energiaveroja. Haluamme myös muistuttaa, että tasaveroluonteiset energiaverot rokottavat VM:n omienkin laskelmien mukaan pienituloisia jopa arvonlisäverotuksen korotusta pahemmin. Perussuomalaisten mielestä rikkidirektiivin kurjittaman teollisuutemme niskaan ei ole syytä kasata lisäkustannuksia, joten emme hyväksy hallituksen suunnittelemaa ns. windfall-veroa ja osana rikkidirektiivin kompensatiota ottaisimme käyttöön ammattiliikenteen polttoaineveron palautusjärjestelmän. Energiapakettiimme kuuluu myös kotimaisen energian, kuten turpeen ja pienpuuenergian, aseman parantaminen suhteessa kivihiileen ja muuhun tuontienergiaan verotusta sekä tuki- ja lupapolitiikkaa järjeistämällä. Perussuomalaisten mielestä on parempi pistää energiaeurot kiertämään kotimaassa kuin antaa ne naapurille.

Perussuomalaiset ovat toistuvasti korostaneet harmaan talouden vastaisten toimenpiteiden merkitystä. Hallitus kohdistaa tähän tarkoitukseen aivan riittämättömiä ponnistuksia, vaikka useiden arvioiden mukaan merkittävämpi panostus johtaisi kehyskauden lopulla satojen miljoonien eurojen lisätuloihin valtiolle. Samoin myös nykyistä suuremmat ponnistelut yritysverotuksen porsaanreikien tukkimiseen toisivat kehyskauden lopulla valtiolle satojen miljoonien eurojen lisätulot. Esimerkiksi verottajan vuonna 2012 perustettu siirtohinnoitteluun keskittyvä 30 hengen ryhmä on tuottanut ensimmäisenä toimintavuonna noin 80 miljoonan euron lisätulot. Suomessa on myös syytä korottaa veroparatiisien tutkintaan suunnatut panostukset muiden Pohjoismaiden tasolle.

Perussuomalaiset olisivat oikeudenmukaisuussyistä valmiita korottamaan suurituloisten tuloverotusta, ja toisin kuin hallitus emme jättäisi tekemättä veroperusteiden inflaatio- ja ansio-

tason tarkistusta pieni- ja keskituloisilta. Työurien pidentämisen kannustamiseksi olisimme myös valmiita suuntaamaan yli 63-vuotiaille veroporkkanan. Tämä tarkoittaisi sitä, että 63-vuotias saisi vähentää verotettavasta ansiotulostaan 1 000 euroa, 64-vuotias 1 500 euroa ja 65-vuotias ja sitä vanhempi 2 000 euroa.

Lisäksi lisätuloja olisi myös saatavissa muun muassa varallisuusveron palautuksella, suursää-

tiöiden verottamisella ja vapaaehtoisen eläkevaikutusmaksun verovähennyksen poistolla.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 3 päivänä toukokuuta 2013

Kaj Turunen /ps
Teuvo Hakkarainen /ps
Matti Mölsä /ps